

МІЖНАРОДНІ ДНІ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ: ВИКЛИКИ І СТРАТЕГІЇ

Валентин Молодиченко

д. філософ. н., професор, ректор Мелітопольського державного педагогічного університету імені Б. Хмельницького

Освіта впродовж життя взагалі й освіта дорослих зокрема все частіше розглядаються як визначальні чинники регіонального розвитку. Освіта дорослих, що охоплює формальний, неформальний та інформальний складники освіти, сприяє розвитку громадянського суспільства. Важливим фактором успішності популяризації ідей навчання впродовж життя є проведення інформаційних кампаній, спрямованих на висвітлення потенціалу освіти впродовж життя. Однією з таких кампаній є міжнародна акція – Міжнародні дні освіти дорослих (далі – МДОД), основною метою яких є сприяння формуванню в українському суспільстві розуміння цінності освіти дорослих, розробленню освітньої політики з проблем навчання різних категорій дорослих, надання пропозицій щодо створення структур, необхідних для навчання різних категорій дорослого населення.

Запорізька область стала третім регіоном України, на теренах якого відбулися Міжнародні дні освіти дорослих. До сьогодні проблеми освіти впродовж життя обговорювали у столиці та на Львівщині. Цьогорічний захід, який відбувся 6–8 жовтня у Запорізькій області, став реальністю завдяки спільним зусиллям Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук України, Представництва Інституту з міжнародного співробітництва Німецької асоціації народних університетів (DW International) в Україні, Української асоціації освіти дорослих, Запорізької обласної державної адміністрації, виконавчого комітету Мелітопольської міської ради, Мелітопольському державному педагогічному університету імені Богдана Хмельницького та інших організацій та установ. Фінансову підтримку надало Міністерство економічного співробітництва та розвитку Німеччини.

Ця важлива подія об'єднала близько п'ятисот вітчизняних і зарубіжних фахівців в галузі освіти дорослих, зокрема з Німеччини, Білорусі, Латвії, які обговорювали світові досягнення у сфері освіти дорослих та можливість залучення до цього напрямку освітньої мережі запорізького регіону. Захід стартував в обласному центрі масштабним МІЖНАРОДНИМ ФОРУМОМ «ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ – РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК: ДОСВІД, ВИКЛИКИ, СТРАТЕГІЇ». Оскільки інформаційна кампанія є невід'ємним компонентом всіх заходів, акція Міжнародних днів освіти дорослих першочергово почалась з прес-конференції для представників ЗМІ у Запорізькій обласній державній адміністрації. На прес-конференції актуальність проблем освіти дорослих висвітлювали голова Запорізької державної облас-

ної адміністрації Костянтин Бриль; президент НАПН України, президент товариства «Знання» України Василь Кремень; директор департаменту атестації кадрів вищої кваліфікації і ліцензування Міністерства освіти і науки України Андрій Шевцов; академік-секретар відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України Мелля Нічкало; регіональний директор DW International в Україні, Республіці Білорусь, Молдові Аніта Якобссоне; консультант програми «Міста, що навчаються» Інституту ЮНЕСКО з освіти впродовж життя Сунг Лі; директор Представництва DW International в Республіці Білорусь Веремейчик Галина; експерт освіти Адміністрування Курземського регіону планування Інґріда Мурашківська; директор Представництва DW International в Україні Олег Смірнов; директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України Лариса Лук'янова.

Модератором пленарного засідання Міжнародного форуму в Запорізькій обласній державній раді виступила директор Департаменту освіти і науки Запорізької облдержадміністрації **Тетяна Озерова**. З вітальним словом до учасників форуму звернувся голова ОДА **Костянтин Бриль**, який подякував Міністерству освіти і науки України, Національній академії педагогічних наук України та особисто президенту Василю Кременю за надану можливість проведення заходів у Запорізькому регіоні. Діювач зазначив, що Запорізька обласна державна адміністрація розуміє важливість освіти впродовж всього життя, яка є запорукою економічного, наукового та культурного розвитку регіону. Запорізька область вже стала центром інклюзивного навчання, а тепер впроваджує ідею освіти дорослих. У привітанні голова обласної ради **Григорій Самардак** підкреслив, що освітяни області вже працюють над створенням, поліпшенням умов для освіти дорослого населення, надають освітні послуги, намагаючись наблизитись до європей-

ського рівня і цей захід є чудовою можливістю перейняти досвід європейських колег.

У доповіді Президент Національної академії педагогічних наук України, президент товариства «Знання» України **Василь Кремень** вказав на необхідність впровадження освіти дорослих, оскільки вона є важливою ланкою конкурентоспроможності людини, зазначив, що «на жаль, механізм впровадження освіти дорослих ще не опрацьований, але фахівці впевнені, що в Україні будуть запроваджені всі форми навчання. Необхідно розвивати окремі центри освіти дорослих, а також університети, інститути, коледжі, які, окрім традиційних функцій, мають надавати різні програми для дорослого населення».

Директор департаменту атестації кадрів вищої кваліфікації і ліцензування Міністерства освіти і науки України професор **Андрій Шевцов** наголосив: «Створення правових умов для того, щоб населення всіх категорій мало можливість займатися освітою упродовж усього життя, – одне з основних завдань держави. Тому в перспективі – внесення до Верховної Ради України окремого Закону «Про освіту дорослих».

Виклики і можливості розвитку освіти дорослих в Україні окреслила регіональний директор DVV International в Україні, Республіці Білорусь та Молдові **Аніта Якобсоне**, яка зазначила, що «освіта дорослих є тим ресурсом, яким можуть користуватися люди для підвищення рівня добробуту власного життя, сім'ї, регіону та країни. Саме освіта є тим ресурсом, якого потребує українське суспільство для гідного вступу до європейського співтовариства».

За словами консультанта програми «Міста, що навчаються» Інституту ЮНЕСКО з освіти упродовж життя **Сунга Лі**, провідні фахівці поширюють ідею навчання дорослих у всьому світі. Нині Глобальна мережа ЮНЕСКО міст, що навчаються, охоплює понад 140 міст різних країн, що обумовлено потребами науково-технічного прогресу та необхідністю адаптації до нового способу життя.

Експерти стверджують, що на сьогодні в Україні для освіти дорослих вже зроблено багато, але ще більше належить здійснити. Як повідомила директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України, голова Правління Української асоціації освіти дорослих професор **Лариса Лук'янова** проект Закону України «Про освіту» містить статтю про освіту дорослих, що означає закріплення поняття «освіта дорослих» на зако-

нодавчому рівні. У перспективі є наміри створити й окремих Закон України «Про освіту дорослих».

Член Ради Європейської асоціації освіти дорослих, керівник Представництва DVV International у Республіці Білорусь **Галіна Веремейчик** познайомила присутніх з «Маніфестом освіти дорослих у XXI столітті», який є інструментом європейської освітньої політики. Цей документ демонструє, як освіта дорослих може допомогти відповісти на виклики суспільства і наводить конкретні приклади європейського досвіду.

За словами заступника голови Запорізької обласної державної адміністрації **Едуарда Гугніна**, у Запорізькій області функціонує розгалужена мережа провайдерів освітніх послуг для навчання дорослих як у галузі формальної і неформальної освіти. Поступово набувають поширення центри освіти дорослих, які функціонують як самостійні інституції і як структурні підрозділи навчальних закладів, організації. Зараз важливо вибудувувати систему взаємодії всіх цих установ для розвитку освіти дорослих у регіоні.

Після пленарного засідання робота продовжилася у секціях. Учасники секційного засідання «Освіта дорослих для економічного розвитку Запорізької області», яка проходила на базі Запорізької обласної федерації роботодавців, запропонували конкретні шляхи розвитку освіти дорослих: створення цілісної національної системи професійної освіти впродовж життя, розробка Концепції та Національної програми освіти впродовж життя в Україні на 2017-2021 роки, відкриття Центрів маркетингових досліджень для здійснення її аналізу регіональних і місцевих потреб ринку праці у кваліфікованих робітничих кадрах, оновлення «Національного класифікатора професій», забезпечення науково-методичного супроводу професійної підготовки дорослого населення, продовження досліджень щодо впровадження моделі освітньо-професійного кластеру регіону, упровадження в освітній процес підготовки дорослого населення інформаційних технологій, популяризації професійної освіти дорослих через місцеві засоби масової інформації та ін.

У Запорізькому національному університеті відбулося засідання секції «Освіта дорослих у формуванні громадянського суспільства в Україні», на якій освітяни та представники громадських організацій дискутували з питань щодо Національної стратегії розвитку громадянського суспільства, пропонували запровадження механізмів інституційної підтримки організацій грома-

дьянського суспільства, аналізували використання сучасних інформаційних технологій в роботі громадських організацій на прикладі платформи Відкритого Університету Майдану та ін.

У роботі секції «Центри освіти дорослих у територіальній громаді» на базі Запорізької національної обласної бібліотеки взяли участь представники вищих, професійно-технічних і загальноосвітніх навчальних закладів, громадські організації, служби зайнятості, органів місцевого самоврядування. Присутні долучились до обговорення питань просування концепції регіону, що навчається, як складника стратегії освіти впродовж життя, популяризації неформальної освіти дорослих для всіх категорій населення, актуалізації інноваційного зарубіжного і вітчизняного досвіду роботи Центрів освіти дорослих, зміцнення діалогу представників формального і неформального секторів освіти, органів місцевого самоврядування та роботодавців з пошуку оптимальних шляхів розвитку освіти дорослих тощо.

Під час секційного засідання «Навчання дорослих з особливими потребами та людей похилого віку» на базі Запорізького геріатричного пансіонату Запорізької обласної ради було розглянуто низку практичних питань щодо надання фінансової допомоги особам з інвалідністю шляхом оплати вартості їхнього навчання, перекваліфікації у навчальних закладах, центрах професійної реабілітації інвалідів для здобуття професії, організації навчання осіб похилого віку в умовах геріатричного пансіонату та в територіальних Центрах.

7–8 жовтня заходи в рамках Міжнародних днів освіти дорослих проходили в Мелітополі. Такий вибір не є випадковим, адже саме Мелітополь у червні 2016 р. приєднався до Глобальної мережі ЮНЕСКО міст, що навчаються. В цьому значна заслуга науковців Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Робота розпочалася з брифінгу (модератор – головний редактор «Педагогічної газети» **Лідія Рапіна**). Під час брифінгу зарубіжні та вітчизняні експерти виголосили основні меседжі представникам ЗМІ та громадськості щодо актуальності питань освіти дорослих на місцевому рівні.

Очільник міста **Сергій Мінько** наголосив на тому, що міська влада підтримує ідею місцевих освітян щодо реалізації в Мелітополі стратегії навчання впродовж усього життя, оскільки освіта дорослих є підґрунтям соціально-економічного розвитку міста. Академік-секретар Відділення професійної освіти й освіти дорослих НАПН України **Нелля Нічкало** акцентувала

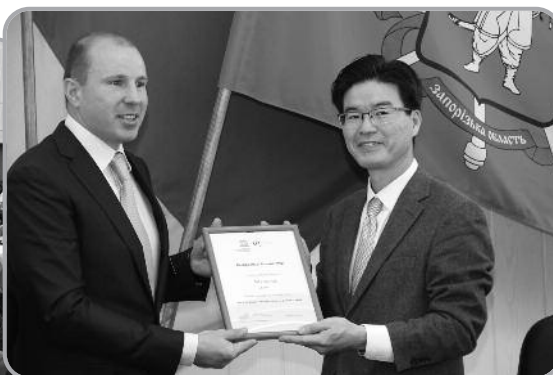
увагу на діяльності вітчизняних науковців щодо розроблення теоретичних положень освіти дорослих і популяризації ідей освіти впродовж життя в культурно-освітньому просторі держави. Консультант програми «Міста, що навчаються» Інституту ЮНЕСКО з освіти впродовж життя **Сунг Лі** урочисто вручив меру міста Мелітополя сертифікат учасника Глобальної мережі ЮНЕСКО міст, що навчаються, і висловив сподівання, що майбутні зміни стануть поштовхом для формування у нашій державі суспільства, що навчається, а зазначений проект сприятиме тому, що запорізький регіон найближчим часом стане яскравим прикладом регіону, що навчається.

Після брифінгу робота продовжилася в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького, у стінах якого стартувала **Перша Міжнародна науково-практична конференція «Освіта дорослих в контексті цивілізаційних змін: досвід, проблеми, перспективи»** (модератор – академік **Нелля Нічкало**). З вітаннями до учасників заходу звернулися директор Департаменту освіти і науки Запорізької облдержадміністрації **Тетяна Озерова** та Мелітопольський міський голова **Сергій Мінько**.

Ректор МДПУ імені Богдана Хмельницького професор **Валентин Молодиченко** звернув увагу присутніх на зрушення щодо розуміння місії сучасного університету. Він наголосив на зміщенні акцентів – від надання усталених освітніх послуг ВНЗ до забезпечення освіти впродовж усього життя. Усвідомлюючи роль і значення Центрів освіти дорослих як інституційної ланки концепції «освіти впродовж життя», в грудні 2014 р. університет спільно з Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України створили Науково-методичний центр освіти дорослих, який надає освітні послуги для різних верств населення, серед яких – представники влади, громадських організацій, мас-медіа, люди з інвалідністю та інші категорії молоді й дорослих.

Про Глобальну мережу ЮНЕСКО міст, що навчаються як відповідь на виклики сьогодення у однойменній доповіді повідомив консультант програми «Міста, що навчаються» Інституту ЮНЕСКО з освіти впродовж життя **Сунг Лі**. Доповідач деталізував роль і значення Глобальної мережі щодо консолідації зусиль спільнот міст у контексті впровадження освіти впродовж життя.

Досвід розроблення концепції регіону, що навчається, та її практичне впровадження на прикладі окре-

мих областей Республіки Білорусь розкрила у доповіді «Реґіон, що навчається: досвід Республіки Білорусь» член Ради Європейської асоціації освіти дорослих, керівник Представництва DW International у Республіці Білорусь **Галіна Веремейчик**.

Із зацікавленням учасники дізнались про досвід інших країн у побудові неперервної освіти, яким поділилась експерт з питань освіти адміністрації Курземського регіону **Інґріда Мурашковська** у доповіді на тему «Досвід роботи Центрів освіти дорослих в Курземському регіоні планування».

Директор Представництва DW International в Україні у доповіді «На шляху до професіоналізації освіти дорослих в Україні» розповів про досягнення та перспективи у визначенні вимог до компетентностей фахівців з освіти дорослих в Україні, ознайомив учасників конференції з конкретними заходами, які Представництво здійснює в контексті розробки стандартів з підготовки фахівців з освіти дорослих.

Доповідь директора Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України, голови Правління Української асоціації освіти дорослих професора **Лариси Лук'янової** на тему «Становлення і розвиток системи освіти дорослих в Україні» була присвячена аналізу сучасного стану і перспективних напрямів реалізації Концепції освіти дорослих в Україні.

Після пленарного засідання відбувалася робота семи секцій на території профільних локацій міста. Під час роботи секції «Освіта дорослих – потреба сучасного ринку праці» було узагальнено результати роботи однойменної секції в обласному центрі та продовжено обговорення специфіки неформального навчання дорослих, ліцензування робітних професій, тенденцій розвитку освіти економічно активного населення тощо.

Під час роботи секцій визначено провідні ідеї та напрями для обґрунтування, розроблення та подальшого упровадження концепції регіону, що навчається, як основи ефективної регіональної освітньої політики Запорізької області з урахуванням особливостей освітнього потенціалу регіону. Результатом дводенної роботи секцій стали рекомендації щодо розроблення проекту Програми розвитку освіти Запорізької області на 2018–2020 рр.

Заходи, які тривали в Мелітополі, візуалізували зацікавленість не тільки різноманітних установ в освіті дорослих, а й бажання дорослого населення усвідомити потреби на ринку праці та постійно навчатись. Так, 8 жовтня головна площа Мелітополя перетворилася на «Острів скарбів». Мешканці міста й гості з Києва, Вінниці, Сум, Львова, Запоріжжя, Бердянська, Токмака та інших населених пунктів брали активну участь в ініціативах від установ формальної і неформальної освіти, які готові навчати людей різного віку професіям, у яких є потреба на ринку праці, і задовольняти їхні освітні прагнення щодо особистісного й професійного зростання. Близько двох тисяч учасників отримали можливість випробувати свої сили в різних видах професій (кухаря, водія, косметолога, педагога, швачки, садівника, візажиста, бухгалтеря, психолога, перукаря, медсестри, масажиста) і навіть стати «піддослідним» для зняття від-

битків пальців і долоні. Активні містяни та гості долучилися до квесту з багатьох майстер-класів, тренінгових занять, міні-уроків, тестувань, збирали фішки, які потім змогли обміняти на цінні подарунки.

На завершення Міжнародних днів освіти дорослих учасники відвідали Мелітопольський міський краєзнавчий музей, а також об'єкт історичної і культурної спадщини Мелітопольського краю – Національний історико-археологічний заповідник «Кам'яна Могила», світову пам'ятку древньої культури в Україні, яка органічно поєднала природну унікальність та історичну цінність. Справжнім святом для гостей стало запрошення на концерт Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України імені Павла Вірського.

Заходи в рамках Міжнародних днів освіти дорослих у Запорізькій області сприяли налагодженню діалогу між партнерами в контексті популяризації освіти упродовж життя та освіти дорослого населення регіону, зміцненню потенціалу і можливостей для покращення якості життя громадян. Однією з інноваційних ініціатив заходу стала презентація видання «Каталог провайдерів освітніх послуг в сфері формальної та неформальної освіти дорослих Запорізького регіону».

Триденна міжнародна акція на Запоріжчині зумовила утвердження взаємодії між провайдерами освітніх послуг у сфері формальної і неформальної освіти, органами обласного управління, роботодавцями, громадськими організаціями, ЗМІ, які поділяють важливість створення системи навчання впродовж життя. Консолідація зусиль міжнародних, українських експертів і науковців сприятиме формуванню єдиної стратегії розвитку освіти впродовж життя з використанням потенціалу різних категорій дорослих як цінності громадянського суспільства, доступності освіти дорослих для вразливих груп населення, задоволенню потреб в освіті з урахуванням запитів сучасного ринку праці, розвитку громадянського суспільства в Україні через створення громад, міст і регіонів, що навчаються. Міжнародні дні освіти дорослих у Запорізькій області уможливили візуалізацію потенціалу освіти різних категорій дорослих як цінності громадянського суспільства, сприяли популяризації на національному та регіональному рівнях ідей освіти впродовж життя, підвищенню освітнього, культурного рівня різновікових категорій громадян у контексті активізації соціально-економічного розвитку регіону.

